

Šifra učenca:

Državni izpitni center

N 0 8 1 5 1 1 3 1

REDNI ROK

Sreda, 7. maja 2008 / 60 minut

Dovoljeno gradivo in pripomočki: Učenec prinese s seboj modro/črno nalivno pero ali moder/črn kemični svinčnik.
Preizkusu je priložena barvna priloga. Učenec dobi en obrazec za točkovanje.

NAVODILA UČENCU

Natančno preberi uvodna navodila.

Prilepi kodo oziroma vpiši svojo šifro v okvirček desno zgoraj na tej strani in na obrazec za točkovanje.

Piši čitljivo. Če se zmotiš, napačni odgovor PREČRTAJ in ga napiši na novo. Ne uporabljam korekturnih sredstev.

Nečitljivi zapisi in nejasni popravki se ovrednotijo z nič (0) točkami.

Če se ti zdi naloga pretežka, se ne zadržuj predolgo pri njej, ampak začni reševati naslednjo.

K nerešeni nalogi se vrni kasneje. Na koncu svoje odgovore še enkrat preveri.

Zaupaj vase in v svoje zmožnosti.

Želimo ti veliko uspeha.

Preizkus ima 24 strani, od tega 2 prazni.

UVOD V ZGODOVINO

1. naloga

Preberi besedilo in reši nalog.

»Julija in avgusta 1338 je z vzhoda pridrla množica kobilic. S strašnimi zobmi so do korenin požrle vse rastje. Prestrašeno ljudstvo je v procesijah pelo molitve in obupano jadikovaje stegovalo roke proti nebu.«

Po opatu Janezu iz Vetrinja

(Vir: Marjan Rode, Elissa Tawitian, Koraki v času, Od prazgodovine skozi stari in srednji vek, Ljubljana 2006, str. 88)

- a) V katerem stoletju se je zgodil zgoraj opisani dogodek?

Odgovor napiši na črto.

- b) Iz gornjega besedila izpiši en podatek, ki ga lahko zgodovinar razbere iz tega vira.

Odgovor napiši na črto.

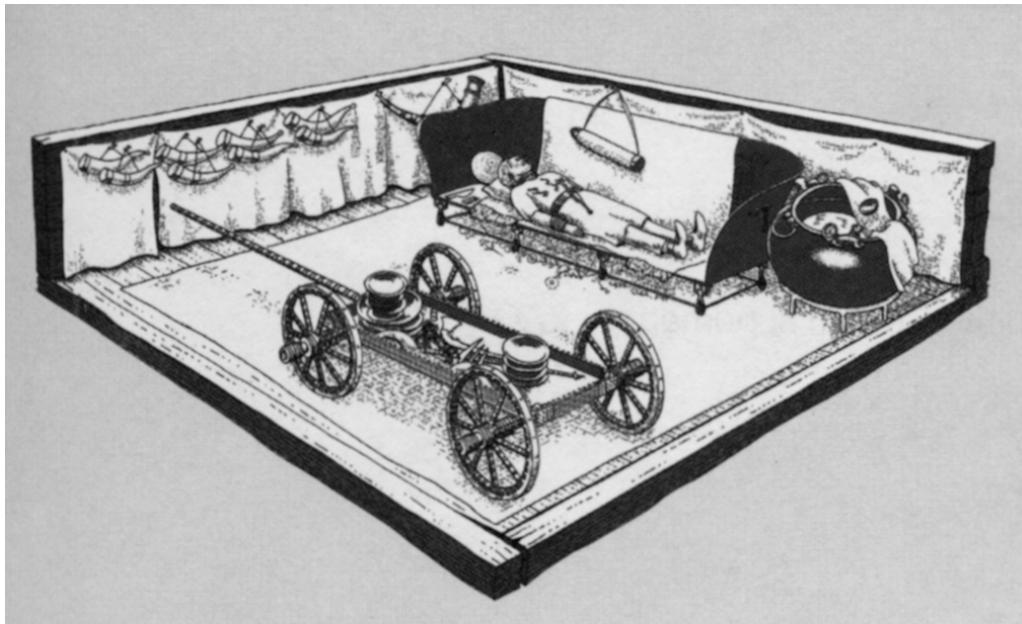
	2
--	---

PRAZGODOVINA

2. naloga

Oglej si sliko 1 in reši nalogo.

Slika 1: Knežji grob, Novo mesto

(Vir: Elissa Tawitian, Marjan Rode, Koraki v času, Od prazgodovine skozi stari in srednji vek, Ljubljana 2007, str. 15)

Ugotovi in zapiši, kako so si ljudje v prazgodovinski dobi predstavljalji življenje po smrti.

Odgovor utemelji in ga napiši na črto.

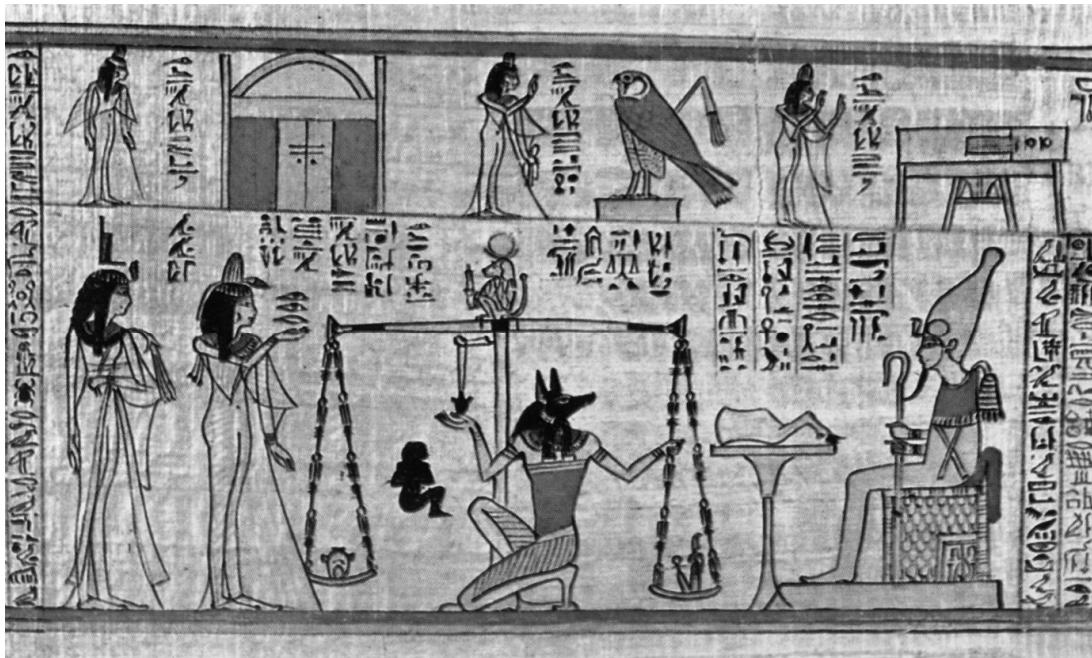
	1
--	---

STARI VEK

3. naloga

Oglej si sliko 2 in reši naloge.

Slika 2: Egipčanska Knjiga mrtvih, okoli 1000 pr. Kr.: duša umrle čaka na razsodbo

(Vir: Olga Janša – Zorn, Mira Mihelič, Koraki v času, Od prazgodovine skozi stari in srednji vek, Ljubljana 2005, str. 26)

- a) Iz slike 2 razberi, kako so Egipčani upodabljali svoje bogove.

Odgovor napiši na črto.

- b) Ob sliki 2 razloži, kako so si Egipčani predstavljali vstop v posmrtno življenje.

Odgovor napiši na črto.

	2
--	---

4. naloga

Preberi besedilo in reši naloge.

»Branja in pisanja so se naučili le toliko, kolikor so potrebovali. Vsa nadaljnja vzgoja je težila k temu, da so bili brezpogojno pokorni, da so premagovali napor in se učili zmagovati v borbi ... Tako ko so bili stari 12 let, so začeli hoditi brez oblačil, dobili so samo en plašč na leto, telo so imeli pokrito z blatom, vendar se niso smeli kopati, niti mazati, razen ob redkih dnevih v letu, ko so jim dovolili, da so bili deležni takšnega udobja.«

Plutarh, Likurg

(Vir: Olga Janša – Zorn, Mira Mihelič, Koraki v času, Od prazgodovine skozi stari in srednji vek, Ljubljana 2005, str. 43)

- a) Ob gornjem besedilu razmisli in zapiši tri lastnosti, ki so jih v Šparti privzgajali uspešnemu vojaku.

Odgovor napiši na črto.

- b) Razloži, zakaj so dečki, ki so jih pripravljali za vojaški poklic, »imeli telo pokrito z blatom, vendar se niso smeli kopati, niti mazati«?

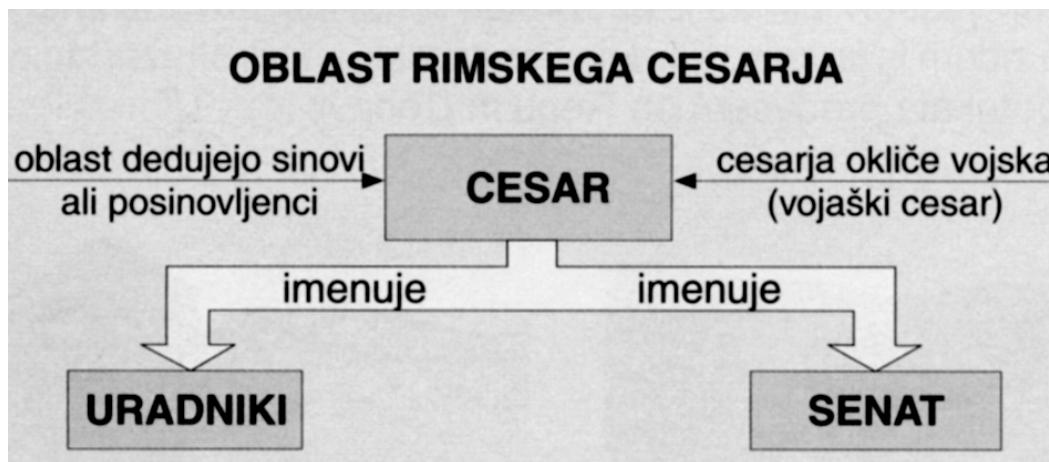
Odgovor napiši na črto.

	2
--	---

5. naloga

Oglej si shemo 1 in reši nalogo.

Shema 1: Delovanje rimske oblasti v času cesarstva

(Vir: Olga Janša – Zorn, Mira Mihelič, Koraki v času, Od prazgodovine skozi stari in srednji vek, Ljubljana 2005, str. 67)

- a) Napiši, na katera dva načina je posameznik lahko postal rimski cesar.

Odgovor napiši na črto.

- b) Oglej si zemljevid 1 na barvni prilogi in reši nalogo.

Iz zemljevida 1 na barvni prilogi izpiši imena treh naselij, ki so igrala pomembno vlogo tako v rimski dobi kakor še danes. Omeji se na ozemlje današnje Slovenije.

Odgovor napiši na črto.

SREDNJI VEK

6. naloga

Preberi besedilo in reši nalogo.

»Vse ljudstvo se je nato odpravilo na Gospovetsko polje, kjer so ob knežjem kamnu pri Krnskem gradu novemu vojvodi v imenu ljudstva izročili oblast v deželi. Vojvodo so preoblekle v kmečko obleko, ga posadili na kobilo in peljali trikrat okrog knežjega kamna. Okrog stoeče ljudstvo je medtem pelo slovensko hvalnico: »Čest i hvala Bogu vsemogočnemu, iže stvori nebo i zemljo, da dal jest nam i našeje dežele knez i gospod po našej volji.«

Bogo Grafenauer: povzetek iz Švabskega zrcala, 14. stoletje

(Vir: Elissa Tawitian, Marjan Rode, Koraki v času, Od prazgodovine skozi stari in srednji vek, Ljubljana 2007, str. 70)

- a) Kje je potekal obred ustoličevanja koroških vojvod?

Odgovor napiši na črto.

- b) Iz besedila zgoraj razberi, kakšna je bila vloga ljudstva pri postavljanju vodilnega moža dežele.

Odgovor napiši na črto.

- c) Razmisli, v čem se je opisani obred razlikoval od obredov kronanja vladarjev, ki so bili v navadi v srednjeveški Evropi.

Odgovor napiši na črto.

	3
--	---

7. naloga

Preberi besedilo in reši nalog.

Srednjeveško bančništvo

»V prisotnosti prič sem jaz, bankir Bernardo, dobil od tebe Maria Sarda enajst liber genovskega denarja. Vrnil jih bom tebi ali tvojemu zastopniku v osmih dneh po tistem, ko jih boš zahtevala od mene. Za čas, ko jih bom imel pri sebi, pa ti bom dal v librah deset odstotkov na leto.

Zapisano v Genovi, pred trgovino Pediculov, 9. decembra 1186«

(Vir: Elissa Tawitian, Marjan Rode, Koraki v času, Od prazgodovine skozi stari in srednji vek, Ljubljana 2007, str. 93)

- a) Kaj je Mario Sardo storil s svojim denarjem?

Odgovor napiši na črto.

- b) Ob gornjem besedilu ugotovi in zapiši podobnost med tedanjim in sodobnim denarnim poslovanjem.

Odgovor napiši na črto.

	2
--	---

8. naloga

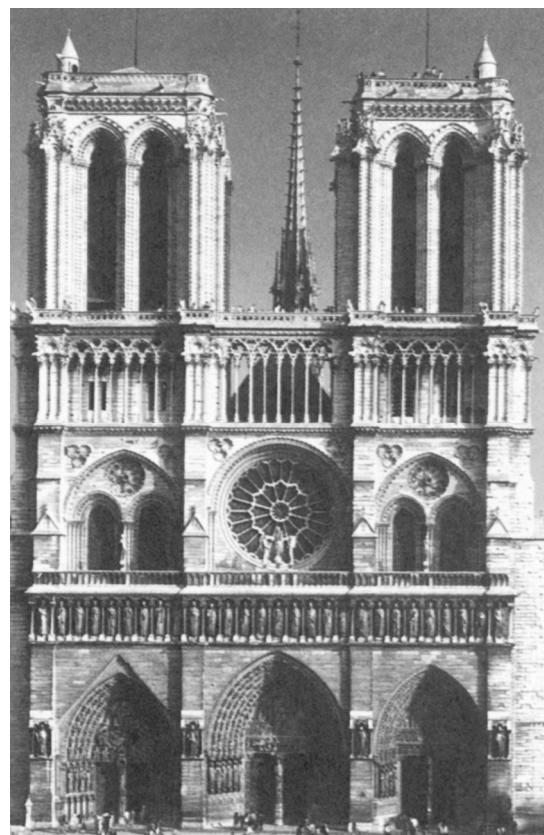
Oglej si slike 3 in 4 in reši nalogo.

Slika 3: Romanski slog, Maria Laah, Nemčija

(Vir: Elissa Tawitian, Marjan Rode, Koraki v času, Od prazgodovine skozi stari in srednji vek, Ljubljana 2007, str. 103)

Slika 4: Gotski slog, Notre-Dame, Francija

(Vir: Elissa Tawitian, Marjan Rode, Koraki v času, Od prazgodovine skozi stari in srednji vek, Ljubljana 2007, str. 103)

- a) V srednjem veku je bila vera del vsakdanjega življenja. Kaj je veliki večini ljudi pomenila vera?

Razlago napiši na črto.

- b) Primerjaj slike 3 in 4 in zapiši dve razlike med romansko in gotsko arhitekturo.

Odgovor napiši na črto.

NOVI VEK IN NOVEJŠA ZGODOVINA

9. naloga

Preberi besedilo in reši naloge.

»Zaradi podolgovatega trupa je bila hitra in je dolgo zdržala na morju, dokaj neodvisno od vremenskih razmer. To ji je omogočal sistem jader. Združevala je hitrost z okretnostjo. Zaradi omejene nosilnosti, ki ni presegala 100 ton, je bila manj primerena za trgovino.«

(Vir: Arcangeli Alessandro, Zbirka Človek in čas 6, Renesansa, 16. stoletje, Ljubljana 1998, str. 54)

- a) Katerega od spodaj naštetih pojmov opisuje gornje besedilo?

Pravilni odgovor obkroži.

PORTULAN

KARAVELA

ASTROLAB

SEKSTANT

- b) Iz gornjega besedila razberi, kakšne prednosti je imelo omenjeno plovilo pred tistimi, ki so jih uporabljali do dobe odkritij.

Odgovor napiši na črto.

- c) Ob gornjem besedilu pojasni, zakaj omenjenega plovila po dobi odkritij niso uporabljali za trgovanje.

Odgovor napiši na črto.

	3
--	---

10. naloga

Oglej si zemljevid 2 na barvni prilogi in reši nalogo.

- a) Kaj je reformacija?

Odgovor napiši na črto.

- b) V katerih delih Evrope je po verskih vojnah zmagala reformacija?

Odgovor napiši na črto.

- c) Katerima dvema veroizpovedima pripada prebivalstvo Evrope ob koncu 16. stoletja?

Odgovor napiši na črto.

	3
--	---

11. naloga

Preberi besedilo in reši nalog.

»GUBEC: In zato smo veleizdajalci.

ŽUPNIK: Da.

GUBEC: Veleizdajalci, ker že leta čakamo na staro pravdo, ker hočemo živeti pošteno, kakor so živeli naši očetje in dedi, ker ne maramo več vleči grajskega pluga in brane, ker je glad prišel v deželo, prav zato, ker smo hodili vedno na tlako, svoja polja pa prepuščali vetrui. Veleizdajalci, ker krvavimo pred Turkom, gradimo utrdbe iz lastnih teles, ker gospoda noče več pomagati pri zidanju /.../

(Vir: Ilustrirana zgodovina Slovencev, Ljubljana 1999, str. 162–163)

- a) Kateri kmečki upor zadeva gornje besedilo?

Odgovor napiši na črto.

- b) Napiši en gospodarski razlog, ki je spodbudil kmete k uporu.

Odgovor napiši na črto.

	2
--	---

12. naloga

Oglej si ilustracijo 1 in reši nalogo.

Ilustracija 1: »Strip« – fevdalni red, revolucija, zemljiška odveza

(Vir: Ric)

a) O kateri revoluciji govorji ilustracija 1?

Odgovor napiši na črto.

b) V čem se je življenje kmečkega prebivalstva po prikazani revoluciji izboljšalo?

Odgovor napiši na črto.

c) S pomočjo znanja razmisli, v čem se je življenje kmečkega prebivalstva po prikazani revoluciji poslabšalo.

Odgovor napiši na črto.

13. nalog

- a) Poveži levi in desni stolpec, tako da črko, ki stoji pred imenom izumitelja, prepišeš na prazno črto pred njegovim izumom.

IZUMA

žarnica

telefon

IZUMITELJI

A T. Alva Edison

B A. Graham Bell

C Samuel Morse

D Carl Benz

- b) Preberi besedilo spodaj in odgovori na vprašanje.

»Z nastopom strojne proizvodnje žarnic je ta izdelek zasijal v milijonih stanovanj in zasenčil motno petrolejsko in plinsko razsvetljavo.«

(Vir: Janez Cvirk, Elizabeta Hriberšek Balkovec, Andrej Studen, Novi vek, učbenik za 8. razred devetletke, Ljubljana 2001, str. 130)

V čem je električna energija izboljšala vsakdanje življenje ljudi?

Odgovor napiši na črto.

- c) Zakaj se danes v razvitih delih sveta, kjer je poraba električne energije največja, toliko govori o varčevanju z njo?

Odgovor utemelji in ga napiši na črto.

	3
--	---

14. naloga

Preberi besedilo in reši nalogo.

Zdravnik piše v poročilu o obisku nekega bolnika.

»Bila je majna izbica, v ktero me je peljala žena, ktere bolan otrok je potreboval pomoči. Pri slabem brlenji lampice so se blisketale stene od sreža; na pol razbita peč se je bolj kadila kot grela. Sobica je imela le eno okno, in še to je imelo pol papirnatih šip, in je le malo branilo mrazu v sobo. Na eni strani pri steni je spal mož s trojimi otroci skrčen na slami, odet s posteljnimi košci in s cunjami starega plašča.«

(Vir: Janez Cvirk, Elizabeta Hriberšek Balkovec, Andrej Studen, Novi vek, učbenik za 8. razred devetletke, Ljubljana 2001, str. 135)

- a) Opiši, kakšne so bile bivalne razmere delavstva v 19. stoletju.

Odgovor napiši na črto.

- b) Poišči in zapiši dve razlike med bivalnimi razmerami, ki jih opisuje gornje besedilo, in tistimi, ki prevladujejo danes pri nas.

Odgovor napiši na črto.

	2
--	---

SODOBNA ZGODOVINA

15. naloga

Oglej si sliko 5 in reši nalogo.

Slika 5: Ženske na delu v tovarni med prvo svetovno vojno

(Vir: Stane Berzelak, Zgodovina za srednje tehnične šole, Ljubljana 2003, str. 52)

- a) Slika 5 nam prikazuje delo v tovarni. Zakaj v tovarni nastopajo ženske kot večinska delovna sila?

Odgovor napiši na črto.

- b) Zapiši še drug primer, kjer so ženske uspešno nadomestile do takrat izključno moško delovno silo.

Odgovor napiši na črto.

- c) Razmisli, kakšne so bile politične posledice tovrstnega angažiranja žensk med vojno.

Odgovor napiši na črto.

16. naloga

Oglej si zemljevid 1 in reši naloge.

Zemljevid 1: Vzhodna obala Jadrana po prvi svetovni vojni

(Vir: Stane Berzelak, Zgodovina za srednje tehnične šole, Ljubljana 2003, str. 52)

- a) Napiši, kako se imenuje sporazum, ki ga je Italija leta 1915 podpisala z antanto.

Odgovor napiši na črto.

OBRNI LIST!

- b) Italija si je z vojno želela pridobiti ozemlja, kjer je živelo veliko število italijanskega prebivalstva. Zakaj je Italija zapustila zavezništvo s centralnimi silami?

Odgovor napiši na črto.

- c) Italijanske vojaške sile so ob koncu prve svetovne vojne stale globoko na svojem ozemlju. Utemelji, zakaj je Italiji kljub zelo neugodnemu vojaškemu položaju uspelo doseči večji del ozemeljskih pričakovanj iz časa pred vojno.

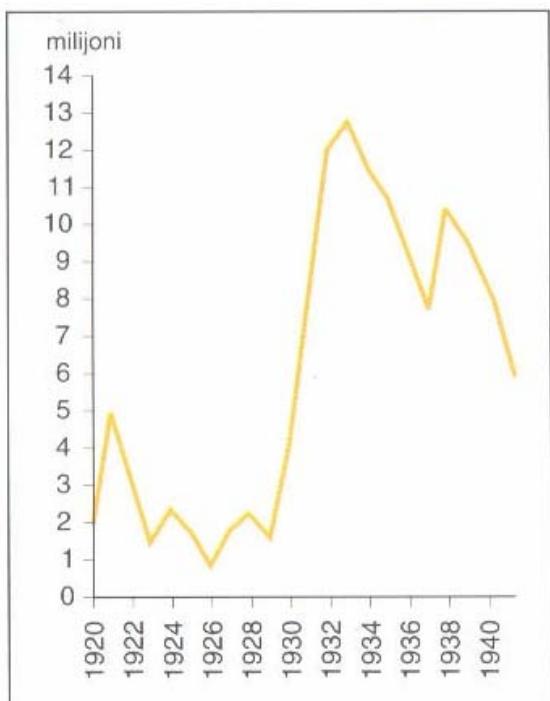
Odgovor napiši na črto.

	3
--	---

17. naloga

Oglej si graf 1 in reši nalog.

Graf 1: Brezposelnost v ZDA

(Vir: Ervin Dolenc, Aleš Gabrič, Marjan Rode, Koraki v času, 20. stoletje, učbenik za 9. razred devetletke, Ljubljana 2002, str. 30)

a) Zapiši leto, v katerem je izbruhnila svetovna gospodarska kriza.

Odgovor napiši na črto.

b) Kaj je vplivalo na umirjanje gospodarske krize?

Odgovor napiši na črto.

c) Razmisli in utemelji, zakaj je ameriška gospodarska kriza prerasla v svetovno.

Odgovor napiši na črto.

18. nalog

Oglej si sliko 6 in reši nalog.

Slika 6: Hitler v Mariboru

(Vir: Ana Nuša Kern, Dušan Nečak, Božo Repe, Naše stoletje, učbenik za 9. razred devetletke, Ljubljana 2003, str. 120)

- a) Katere tri države so si v prvi polovici leta 1941 razdelile Slovenijo?

Odgovor napiši na črto.

- b) Razmisli, kaj je Hitler leta 1941 hotel poudariti z obiskom Maribora.

Odgovor napiši na črto.

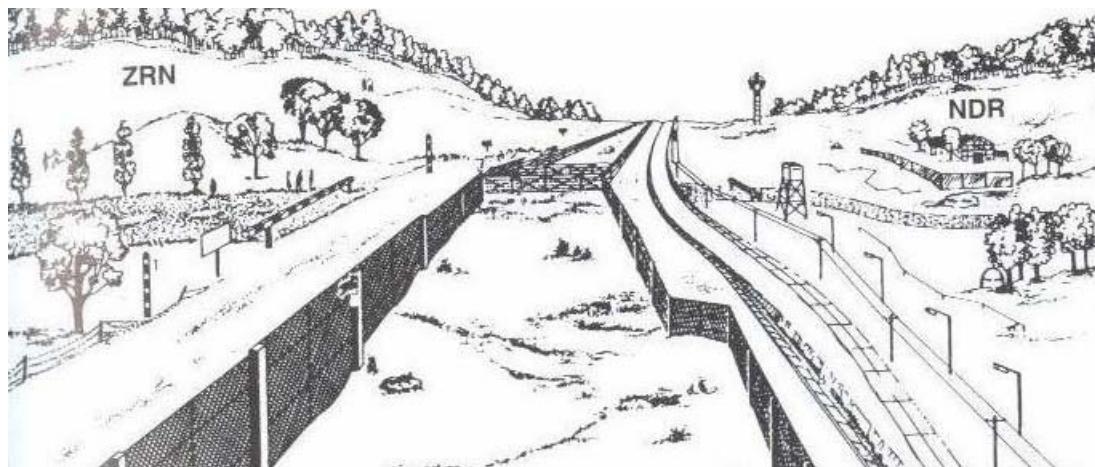
- c) Razmisli in utemelji, zakaj je bil za tedanje Slovence prihod Hitlerja v Maribor še posebno boleč.

Odgovor napiši na črto.

19. naloga

Oglej si sliko 7, preberi besedilo in reši nalogu.

Slika 7

(Vir: Ervin Dolenc, Aleš Gabrič, Marjan Rode, Koraki v času, 20. stoletje, učbenik za 9. razred devetletke, Ljubljana 2002, str. 113)

Dobro desetletje po koncu druge svetovne vojne je bila Evropa razdeljena na komunistični Vzhod in na demokratični Zahod. Med obema je potekala ločnica, črta, ki ji rečemo tudi »železna zavesa«.

(Vir: Ana Nuša Kern, Dušan Nećak, Božo Repe, Naše stoletje, učbenik za 9. razred devetletne osnovne šole, Ljubljana 2003, str. 204)

a) Kaj označuje pojem »železna zavesa«?

Odgovor napiši na črto.

b) Razloži, kaj so žeeli doseči z varovanjem meje, kot jo prikazuje slika 7.

Odgovor napiši na črto.

c) Primerjaj in razloži, zakaj je bila še pred 40. leti takšna meja, kakor jo kaže slika 7, danes pa meje izginjajo.

Odgovor napiši na črto.

20. naloga

Oglej si sliko 8 in reši nalogo.

Slika 8

(Vir: Ana Nuša Kern, Dušan Nečak, Božo Repe, Naše stoletje, učbenik za 9. razred devetletke, Ljubljana 2003, str. 217)

- a) Kako se je imenovala koalicija strank, ki je zmagala na parlamentarnih volitvah leta 1990 v Sloveniji?

Odgovor napiši na črto.

- b) Koalicija strank, ki je zmagala na volitvah aprila 1990, je združevala ljudi različnih političnih prepričanj. Zaradi katerega skupnega cilja so enotno nastopili na volitvah in zmagali?

Odgovor napiši na črto.

- c) Primerjaj volitve v Sloveniji aprila leta 1990 z volitvami v obdobju socialistične Jugoslavije.

Odgovor napiši na črto.

	3
--	---

SKUPAJ TOČK:

	50
--	----

PRAZNA STRAN

PRAZNA STRAN